

MIRCEA BABEȘ

(13 decembrie 1941– 26 aprilie 2023)

La 26 aprilie, dimineața devreme, după o scurtă, dar grea suferință, s-a stins din viață Profesorul Mircea Babeș, unul dintre decanii arheologiei românești, elev al lui Ion Nestor. Preocupat constant de aspectele metodologice ale cercetării arheologice, promotor neabătut al învățământului arheologic, pasionat deschizător de drumuri în cercetarea istoriei disciplinei, om de teren meticulos și spornic, a fost unul dintre cei care au onorat cu asupra de măsură disciplina arheologiei. Am avut privilegiul de a-i sta alături în ultimele două decenii, beneficiind de roadele științei sale, împărtășită cu generozitate; am avut plăcerea de a-i cunoaște familia și de a mă bucura de ospitalitatea casei și bogăția bibliotecii sale din București (cu multiplele ei peregrinări, din Splaiul Independenței prin Piața Lahovary și apoi la Piața Dorobanți), dar și a casei de vacanță de la Vadu-Lat, loc de plăcute retrageri din tumultul și arșița capitalei și de delicioase aventuri gastronomice; am beneficiat de sprijinul și încrederea sa, pentru care îi rămân veșnic recunoscător.

Născut la 13 decembrie 1941, la București, profesorul Mircea Babeș provine dintr-o familie de intelectuali: mama profesoară, iar tatăl inginer minier. Copilăria

îi este umbrită de moartea bunicului patern în închisoare, arestat la o vârstă înaintată, pentru o poezie dedicată Regelui Mihai; o altă dramă familială care avea să-l marcheze a fost dispariția tatălui, în urma marelui cutremur din martie 1977. În anul 1948, familia se mută la București de la Slănic, Prahova, unde tatăl său fusese director al Salinei Slănic, Prahova, obligat să renunțe la funcție din cauza delatiunilor unui muncitor, privitor la discuțiile desfășurate la o petrecere. Urmează cursul primar la Școala „Clemența”, legând încă din primii ani prietenii durabile cu istoricul Nicolae Șerban Tanașoca și fizicianul Iulian Petrescu-Prahova. În clasa a șaptea, frecventează timp de un an Cercul de fotografie de la Palatul Pionierilor (aflat în acele vremuri în incinta fostei mănăstiri din dealul Cotrocenilor), dezvoltând o pasiune pentru fotografie care-l va însoți întreaga viață. După absolvirea Liceului „Dimitrie Cantemir” din capitala României (unde adaugă în rândul prietenilor săi apropiați pe actorul Emil Hossu), cucerit de pasiunea profesorilor săi de istorie, dar și de fascinația față de monumentele arheologice ale Dobrogei, vizitate împreună cu tatăl său (la care a contribuit și o colecție de monede, dăruită de către o mătușă), urmează cursurile Facultății de Istorie a Universității din București (1959–1964). În timpul facultății leagă o prietenie durabilă cu istoricul și editorul Marcel Popa. A fost un student model, atrăgând rapid atenția profesorilor săi și în special a lui Ion Nestor, care-l remarcă după susținerea unei lucrări de seminar. A fost începutul unei relații de durată, materializată și prin conducerea de către Ion Nestor a lucrării de licență, „Sarmații în stepele nord-pontice (sec. IV î.e.n. – II e.n.)”, temă asupra căreia se va apleca și ulterior ca arheolog. A avut șansa unor profesori străluciți, pe lângă Ion Nestor putând fi amintiți Dumitru Tudor, Gheorghe Ștefan, Dionisie M. Pippidi, Mihai Berza, Iorgu Stoian, Emil Condurachi sau Dumitru Berciu. Parcursul universitar excepțional, încheiat ca șef de promoție, cu media 10, îi permite încadrarea la 1 noiembrie 1964 drept cercetător științific stagiar la Institutul de Arheologie din București, pe care-l va sluji cu abnegație și fidelitate timp de cinci decenii. Parcurge toate treptele devenirii științifice în cadrul Institutului: cercetător științific în 1968, cercetător științific principal III în 1976, cercetător științific II în 1992 și cercetător științific I în 1996; în perioada 1990–1994 a fost și director-adjunct al Institutului, în mandatul profesorului Petre Alexandrescu, pe care-l respecta și admira.

Îndrumat de către Ion Nestor, căruia i-a rămas un fidel discipol, păstrându-i totodată o pioasă amintire, Mircea Babeș s-a specializat, în primul rând, în studiul istoriei și culturii triburilor bastarne, ale căror urme arheologice în spațiul est-carpatic au fost identificate cu cultura Poienestî-Lukașevka. În anul 1971, la recomandarea lui Ion Nestor, a devenit bursier al fundației „Alexander von Humboldt” la Universitatea din Saarbrücken, avându-l drept îndrumător pe reputatul savant german Rolf Hachmann. Teza de doctorat, intitulată „Moldova centrală și de nord în secolele II–I î.e.n. (Cultura Poienestî-Lukașevka)”, începută sub conducerea profesorului Ion Nestor, a fost încheiată în anul 1978, după dispariția prematură a mentorului său, sub îndrumarea lui Dumitru Berciu. Stagiul doctoral avea să fie doar începutul unui interes constant pentru problema populațiilor din epoca fierului (în special bastarnii), corolarul

acestor eforturi fiind monografia *Die Poienеști-Lukaševka-Kultur. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte im Raum östlich der Karpaten in den letzten Jahrhunderten vor Christi Geburt*, editată la Bonn în anul 1993 și distinsă de către Academia Română cu premiul „Vasile Pârvan”, lucrare exemplară care valorifică atât cercetările de tinerețe și teza de doctorat, cât și aproape trei decenii de săpături arheologice. Trebuie menționat faptul că publicarea acestui volum a fost întârziată aproape un deceniu, în anul 1985 apariția fiind blocată de acuzația că „ar sluji interesele cercetării istorice germane în dauna celei românești”, apărută în urma unui memoriu depus de către un profesor al Universității din București.

Dacă în timpul facultății participă ca student la practica arheologică pe șantierul de la Oinac, Histria, București-Ciurel sau Bratei, odată ajuns la Institut se alătură altor colective, îmbogățindu-și astfel experiența de teren: la Romula cu Vlad Zirra și Dumitru Tudor, la Giurgiu Malu-Roșu cu Maria Coja și la Fântânele cu Corneliu N. Mateescu, toate în 1965. Începând cu anul 1966, conduce singur săpăturile de amploare în necropola de la Romula, jud. Olt (până în 1969), în siturile de la Borosești, jud. Iași (1968–1978), Cârlomanеști, jud. Buzău (1967, 1972–1981, 2001–2011), Enisala, jud. Tulcea (1968–1969), Poienеști, jud. Vaslui (1979–2000) sau Zimnicea, jud. Teleorman (2000–2004), activitatea sa de teren fiind focalizată mai ales asupra cercetării practicilor funerare în epoca fierului și în epoca romană. De asemenea, a efectuat sondaje arheologice și săpături de salvare de mai mică amploare la Davideni, Ghelăiești și Bârgăoani, jud. Neamț (1968–1969) și la Hamcearca, jud. Tulcea (1968), cu rezultate interesante. Cercetările de teren au reprezentat doar o parte a formării sale științifice, o alta, probabil la fel de însemnată, fiind reprezentată de numeroasele stagii de pregătire în afara țării, între care se remarcă cele ca bursier al Fundației „Alexander von Humboldt” la Universitatea din Saarbrücken, Institut für Vor und Frühgeschichte în mai multe rânduri (1971–1972, 1975, 1979–1980 și după 1990 de mai multe ori) și bursa UNESCO „G. Katzarow” (1977) la Institutul de Tracologie din Sofia, la invitația prof. Alexander Fol. Numeroase alte burse, stagii de documentare și călătorii de studii în Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Grecia, Italia, Iugoslavia, Luxemburg, Marea Britanie, Republica Moldova, Olanda, Polonia, Portugalia, Slovacia, Suedia, Turcia, Ungaria, URSS îi permit să ajungă la un nivel înalt de pregătire și la o foarte bună înțelegere a istoriei și culturii bastarnilor germanici, a practicilor funerare în Imperiul Roman sau a istoriei arheologiei europene, printre altele.

După reorganizarea catedrei universitare de istorie antică și arheologie de la Facultatea de Istorie a Universității din București, este invitat să ocupe un post, fiind mai întâi profesor invitat (1994) și – de la 1 noiembrie 1996 – profesor titular. Timp de mai bine de un deceniu, până la pensionarea din 2007, când este îndepărtat de la catedră în urma unor neînțelegeri, a susținut mai multe cursuri și seminarii, atât la nivelul de licență, cât și la cel de masterat: *Arheologie generală*, *Arheologie funerară*, *Arheologie militară*, *Istoria arheologiei în România*, *Cultura geto-dacică clasică*, *Schimbare culturală, difuziune și migrații în protoistorie*. Activitatea pedagogică este dublată

de un uriaș efort constructiv, astfel că în 1997 organizează Seminarul de Arheologie „Vasile Pârvan”, readucând la viață o veche creație pârvaniană, al cărui prim (și singur) director devine, creând astfel la Facultatea de Istorie un centru de cercetare (cu bibliotecă, proiecte de cercetare, publicații, spațiu și personal proprii, dotare logistică potrivită), care oferea burse și organiza conferințe de specialitate. Profesor dăruit cu har, metodic, exigent, perfecționist de multe ori, bun orator, și-a găsit împlinirea în actul pedagogic, dăruind cu mărinimie din știința sa, fascinând audiența, creând o școală, sprijinind cu generozitate tinerii dornici să pornească pe drumul arheologiei. A promovat tot timpul în cadrul Facultății cauza arheologiei, invitând ori de câte ori a fost posibil oaspeți străini să conferențieze, stimulând înființarea „Cercului studentesc” de Arheologie, donând cărți din propria bibliotecă și convingând și pe alții să doneze pentru biblioteca Seminarului. Demn de menționat este și organizarea în anul 2002, în cadrul Seminarului de Arheologie, a colocviului internațional cu tema „Învățământul superior arheologic în vestul și estul Europei”. La lucrările acestuia, în zilele de 25–28 aprilie 2002, au participat profesorii Bernhard Hänsel (Berlin), Otto H. Urban (Viena), Anthony Harding (Durham), Tadeusz Makiewicz (Poznań), Mitja Guštin (Ljubljana), Mihailo Milinković (Belgrad) și Ion T. Niculiță (Chișinău), precum și cadre universitare din țară: Attila László, Nicolae Ursulescu și Octavian Bounegru (Iași), Mihai Bărbulescu (Cluj), Doina Benea (Timișoara), Marin Cârciumaru (Târgoviște), fiind primul colocviu de acest fel organizat în Europa. Tot cu această ocazie a fost instalată, la intrarea Facultății de Istorie, o placă marcând împlinirea a 125 de ani de la primul curs de arheologie la Universitatea din București, datorat lui Alexandru Odobescu. Pe lângă numeroasele teze de licență sau de masterat îndrumate, a fost și conducător de doctorate la Universitatea din București (1999–2006) și la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” (1991–2006), la acesta din urmă activând cu jumătate de normă în timpul perioadei sale de universitar.

Spiritul critic, exigența și vocația sa organizatorică și-au găsit o bună casă și în funcția de redactor-șef al revistei *Studii și Cercetări de Istorie Veche (și Arheologie)*, pe care a ocupat-o între 1995 și 2009, fiind membru în colegiul de redacție al revistei încă din anul 1972. În această calitate a luat parte la elaborarea normelor de redactare ale revistei¹ și a contribuit permanent la ridicarea nivelului științific

¹ Lui Mircea Babeș i se datorează o importantă contribuție legată de organizarea revistei sub aspect editorial. În SCIVA 36, 1–2, 1985 și 46, 3–4, 1995, au fost publicați indicii revistei (de autori, de localități, tematic-cronologic) pentru tomurile 1–35 și 36–46, respectiv anii 1950–1984 și 1985–1995, la care se adaugă publicarea sumarelor, în fiecare număr ultim al revistei pentru tomurile 46–50 (1995–1999). Cititorilor li s-a oferit astfel un prețios instrument de lucru, rezultat din indexarea miilor de titluri ale contribuțiilor publicate în revistă până la acea dată (SCIVA 46, 3–4, 1995, p. 299–300; 50, 1–2, 1999, p. 5–9; 65, 2014, 3–4, p. 199). Prin tomul 46, 3–4, 1995, p. 343–371, revista a fost prima publicație de arheologie din România care și-a publicat în detaliu normele de întocmire a manuscriselor, împreună cu lista titlurilor prescurtate (reviste, serii, *corpora*) și a abrevierilor curente, conținutul acestuia fiind asumat de cea mai mare parte a publicațiilor de profil românești (nota redacției).

al acesteia², corectând și traducând manuscrise, încurajând colegii mai tineri să publice. S-a implicat și în editarea mai multor volume. Astfel, pentru volumul al patrulea din operele lui Alexandru Odobescu (1976), la care a realizat și un amplu studiu introductiv, a primit premiul „Perpessicius”, din partea Muzeului Literaturii Române pentru cea mai bună ediție critică a anului. A realizat o prefață și note pentru volumul lui Manfred Oppermann, *Tracii între arcul carpatic și Marea Egee*, București, 1988; împreună cu Alexandru Avram a editat un volum dedicat lui Petre Alexandrescu, *Civilisation grecque et cultures antiques périphériques. Hommage à Petre Alexandrescu à son 70e anniversaire*, București, 2000. De asemenea, a editat, împreună cu Marc-Antoine Kaeser, volumul *Archaeologists without Boundaries: Towards a History of International Archaeological Congresses (1866–2006)*, UISPP, Proceedings of the XVth World Congress – Lisbon, 4–9 September, 2006, vol. 46, Session C75, BAR International Series 2046, Oxford, 2009. A organizat – singur sau în colaborare – două expoziții cu privire la descoperirile de la Poienеști – *Măgura/Dealul Teilor* la Muzeul Județean Vaslui și a participat cu materiale originale la expoziția internațională *AREA: The Making of the European Archaeology* (București, 2008). A fost solicitat pentru expertizarea pieselor de aur dacice recuperate de pe piețele de antichități europene. Polemist redutabil, autor a multor recenzii tăioase, și-a manifestat spiritul critic și inflexibilitatea morală și în arena publică, fiind unul dintre puținii arheologi care au luat poziție contra proiectului de la Roșia Montană, de exemplu, susținându-și poziția atât public, cât și în cadrul Comisiei Naționale de Arheologie (în cadrul căreia a activat în mai multe rânduri timp de trei decenii). Bun cunoscător al mai multor limbi de circulație internațională (germană, franceză, engleză, rusă), a fost invitat să susțină conferințe publice la universitățile din Bochum (1970, 2000), Saarbrücken (1971), München (1980), Marburg/Lahn (1981), Berlin, Freie Universität și Humboldt-Universität (1994, 1998, 2004), Klagensfurt (1999), Viena (2001), la Römisch-Germanische Kommission (1970, 1980), la muzeele din Dresda (1973), Halle (1973, 1998), Schwerin (1973), Potsdam (1983), la Institutul de Arheologie din Sofia (1977). A fost prezent de asemenea la numeroase congrese și colocvii de specialitate, atât din țară, cât și din afara ei, între care amintim: 1971, Belgrad, al VIII-lea Congres al Uniunii Internaționale de Științe Pre- și Protoistorice (UISPP); 1979, Berlin-West, simpozionul „Palast und Hütte”, organizat de Fundația Humboldt; 1980, Londra, colocviul anglo-român de arheologie și istorie veche; 1983, Brežice (Iugoslavia), simpozion privind epoca Latène în Europa centrală și de sud-est; 1983,

² Se remarcă bogata sa activitate publicistică, de tip *editorial* și *cronică*, în paginile aceleiași publicații: marcarea aniversărilor instituției în care a lucrat, instituție ale cărei începuturi se confundă cu cele ale științei arheologice, prezentarea unor date relevante pentru înțelegerea istoriei arheologiei românești, treceri în revistă critice ale evenimentelor, realizărilor, personalităților definitorii ale domeniului, analiza stadiului cercetării științifice arheologice românești postbelice sau referirile la începuturile arheologiei românești și europene (SCIVA 35, 4, 1984, p. 285–287; 36, 1–2, 1985, p. 3–29; 48, 3, 1997, p. 283–293; 50, 1–2, 1999, p. 5–9; 54–56, 2003–2005, p. 9–20; 58, 3–4, 2007, p. 191–193; 59–60, 2008–2009, p. 5–16; 65, 3–4, 2014, p. 197–200) (nota redacției).

Meiningen (RDG), simpozionul internațional „Frühe Völker in Mitteleuropa”; 1984, Xanthi (Grecia), simpozionul internațional „Influență, difuziune, migrație”; 1988, Mainz, colocviul „Transilvania în epoca romană și epoca migrațiilor”, organizat de „Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde”; 1990, Chișinău, conferință arheologică internațională; 1991, Bratislava, al XII-lea Congres UISPP; 1993, Roma – Accademia di Romania, colocviul internațional „Roma Trajana – La Romanita Orientale”; 1996, Leipzig, al II-lea Congres German de Arheologie; 1996, Atena, conferința „L’archéologie roumaine aujourd’hui”, în colaborare cu Ministerul grec al Culturii, Direcția antichităților preistorice și clasice; 1997, Saarbrücken, colocviul internațional „Archäologische Denkmalpflege im vereinten Europa”, organizat de „Verband der Landesarchäologen in der Bundesrepublik Deutschland”; 1998, Marburg/Lahn, al V-lea colocviu internațional al Seminarului de Preistorie, cu tema „Kontakt – Kooperation – Konflikt. Germanen und Sarmaten zwischen dem 1. und 4. Jh.n.Chr.”; 2000, Leipzig, conferința internațională „Auf der Suche nach Identitäten: Volk – Stamm – Kultur – Ethnos”, organizată de Universitatea din Leipzig; 2001, Liège, al XIV-lea Congres UISPP; 2001, Budapesta, a II-a Conferință a Societății „Humboldt” din Ungaria; 2003, Berlin, conferința internațională „Die Anfänge der ur- und frühgeschichtlichen Archäologie als akademisches Fach (1890–1930) im europäischen Vergleich”, organizată de Universitatea „Humboldt”; 2004, Göteborg, conferința internațională „Histories of Archaeology. Archives, ancestors, practices”; 2004, Stockholm, conferința internațională „Romania – cultural contacts through centuries”, cu ocazia expoziției arheologice românești „Guldsätter – Rumänien under 7000 år”; 2006, Paris, Collège de France, colocviul „Celts et Gaulois”; 2007, Vrșac, colocviul „The Eastern Celts between Hellenistic and Roman world”; 2011, Bad Bevensen, colocviul „Das Jastorf-Konzept und die vorrömische Eisenzeit im nördlichen Mitteleuropa” și multe altele de mai mică amploare. Această susținută prezență pe scena arheologică internațională și nu numai i-a adus și alegerea ca membru în diverse organizații de profil: membru corespondent (*ab epistulis*) al Institutului Arheologic German (DAI) în 1991; membru al Consiliului Științific al *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* (Frankfurt am Main); membru al Consiliului Permanent al Comitetului Executiv al Uniunii Internaționale de Științe Pre- și Protoistorice în 1991; membru al Comitetului Executiv al Uniunii Internaționale de Științe Pre- și Protoistorice (ales la Congresul de la Liège, din 2001), președinte al Comisiei 1 (Istoria arheologiei) a UISPP; președinte de onoare al Clubului „Alexander von Humboldt” din România; membru corespondent al Institutului de Arheologie cu Muzeu al Academiei Bulgare de la Sofia din 2007; membru de onoare al Institutului de Arheologie din Iași în 2009; membru de onoare al Institutului de Studii Sud-Est Europene al Academiei Române din 2009.

Pe lângă activitatea didactică, cea de teren și cea de diseminare a rezultatelor cercetărilor sale, a coordonat mai multe proiecte naționale și internaționale de cercetare științifică, între care amintim: proiectul *Römische Funde im europäischen Barbaricum*, în colaborare cu Römisch-Germanische Kommission, Frankfurt/

Main (coordonator grupa București 1995–1999); Grant CNCSIS D 191, Program complex de cercetare și formare în domeniul arheologiei (director de grant, 2001–2002); coordonator pentru România și Bulgaria al *Lexikon zur Keltischen Archäologie* (2003–2007); proiectul *AREA IV – Arhivele europene ale arheologiei. IV*, în Programul „Cultura 2000” (în colaborare cu Université Paris X – Nanterre) – coordonatorul grupului român de lucru (2005–2008); coordonator al proiectului *Arheologi fără frontiere. Dimensiuni europene ale arheologiei românești, 1834–1989* (2006–2009) – toate aceste proiecte au adus fonduri importante pentru finanțarea cercetării arheologice, în special în cadrul Seminarului de Arheologie, asigurând dotarea acestuia, dar și numeroase burse de studiu în afara României pentru masteranzi și doctoranzi. La toate acestea se adaugă peste 150 de studii, articole, note și recenzii, apărute în periodice din țară și străinătate. Merită menționate în primul rând monografia dedicată cronologiei necropolei de la *Les Jogasses*, apărută în 1974 la Bonn, probabil prima publicație a unui arheolog român privitoare la spații din afară țării după lucrările similare din perioada interbelică datorate elevilor lui Pârvan, ca și colaborările consistente la *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României* sau la ambele ediții ale *Tratatului de Istorie a Românilor*. Fidel principiilor sale, în ultimii ani de activitate Mircea Babeș și-a concentrat eforturile pe publicarea cercetărilor sale rămase inedite, reușind un adevărat tur de forță, și cu sprijinul mai tinerilor săi colaboratori, în special pentru necropolele de la Poienеști (Daniel Spănu), Borosești (Vasile Iarmulski) și Romula (Dorel Bondoc).

Cu ocazia împlinirii a 65 de ani, colegiul de redacție al revistei *Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie* l-a sărbătorit, prin intermediul scriiturii lui Constantin C. Petolescu (*Profesorul Mircea Babeș la 65 de ani*, SCIVA 58, 1–2, 2007, p. 5–10), iar, la aniversarea a 70 de ani, o parte a elevilor săi i-a dedicat un volum omagial, care adună contribuțiile majorității colaboratorilor săi apropiați, ca și ale discipolilor (*Archaeology: making of and practice. Studies in honor of Mircea Babeș at his 70th anniversary*, editori Despina Măgureanu, Dragoș Măndescu și Sebastian Matei, București, 2011).

Ultimii ani de viață i-au fost umbriți de mai multe afecțiuni, care i-au redus mobilitatea și puterea de muncă, dar a rămas mereu interesat de arheologie, de activitatea Institutului, de tot ce se publica nou. A apreciat în egală măsură muzica clasică, rugby-ul, țigările de foi, călătoriile, a fost un prieten devotat, fotograf pasionat, suporter al echipei „Petrul Ploiești” în tinerețe, mare gurmand, și-a iubit soția, Liliana, a cărei dispariție l-a afectat profund. Optimist incurabil, a slujit cu tenacitate și onestitate arheologia, căreia i s-a dedicat. Îi supraviețuiesc fiul Alexandru, reputat profesor de neuroștiințe și fiziologie la Facultatea de Biologie a Universității din București, nora Ramona, neurobiolog, și nepoții Andrei și Radu. A fost înmormântat la cimitirul „Sf. Vineri” din București, loc în care mai odihnesc Dumitru Berciu, Hortensia și Vladimir Dumitrescu, Silvia Marinescu-Bîlcu.

Sit tibi terra levis!

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE

I. CĂRȚI

1. *Die relative Chronologie des späthallstattzeitlichen Gräberfeldes von Les Jogasses, Gemeinde Chouilly (Marne)*, Bonn, 1974, Rudolf Habelt Verlag (Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde, 13), 74 p., 31 pl.
2. *Die Poienеști-Lukaševka-Kultur. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte im Raum östlich der Karpaten in den letzten Jahrhunderten vor Christi Geburt*, Bonn, 1993, Rudolf Habelt Verlag (Seria Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde, 30), 248 p., 46 fig., 56 pl.
3. *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, ed. C. Preda, 1 (A–C), Ed. Enciclopedică, București, 1994 (35 de voci); 2 (D–L), 1996 (30 de voci); 3 (M–Q), 2000 (20 de voci).
4. *Istoria românilor, I (Moștenirea timpurilor îndepărtate)*, Ed. Academiei, București, 2001 (p. 501–531, 725–727, 745–762, 797–802); ediția a 2-a, revăzută, Ed. Enciclopedică, București, 2010 (p. 517–550, 757–759, 776–795, 805–808, 845–850).
5. *Poienеști. Așezări preistorice*, Ed. Karl A. Romstorfer, Suceava, 2015, 256 p. (în colaborare).
6. *Poienеști. Necropola din secolele II–III*, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2019 (în colaborare).
7. *Necropola plană birituală de la nordul orașului Romula*, Ed. Antheo, Craiova, 2020, 342 p. (în colaborare).
8. *Așezarea și necropola de tip Poienеști-Lucașeuca de la Borosești*, Biblioteca Tyragetia XXXII, Chișinău, 2020, 176 p. (în colaborare).

II. EDITĂRI

9. Alexandru Odobescu, *Opere, IV, Tezaurul de la Pietroasa*, editat, cu *Introducere, Comentarii și Note* de Mircea Babeș, Ed. Academiei, București, 1976.
10. Manfred Oppermann, *Tracii între arcul carpatic și Marea Egee*, editat, cu *Prefață și Note* de Mircea Babeș, Ed. Militară, București, 1988.
11. *Civilisation grecque et cultures antiques périphériques. Hommage à Petre Alexandrescu à son 70e anniversaire*, editat de Alexandru Avram și Mircea Babeș, Ed. Enciclopedică, București, 2000.
12. *Archaeologists without Boundaries: Towards a History of International Archaeological Congresses (1866–2006)*, (UISPP, Proceedings of the XV World Congress – Lisbon, 4–9 September, 2006, vol. 46, Session C75), BAR International Series 2046, Oxford, 2009 (în colaborare).

III. STUDII ȘI ARTICOLE. NOTE. RAPOARTE ARHEOLOGICE

13. *Cercetări arheologice și săpături de salvare la Fintinele*, SCIV 19, 2, 1968, p. 283–291 (în colaborare).
14. *Noi date privind arheologia și istoria bastarnilor (Ofibulă „pomeraniană” descoperită în România)*, SCIV 20, 2, 1969, p. 195–217.

15. *Der früheste latènezeitliche germanische Fund aus der Moldau*, Dacia N. S. 13, 1969, p. 283–290 (în colaborare).
16. *Zu den Bestattungsarten im nördlichen Flachgräberfeld von Romula*, Dacia N. S. 14, 1970, p. 167–206.
17. *Récents découvertes de dépôts de lingots en fer protohistoriques faites en Roumanie*, ArchRozh 22, 5, 1970, p. 608.
18. *Dacii și bastarnii*, MemAntiq 2, 1970 (1972), p. 215–236.
19. *Germanische latènezeitliche „Feuerböcke“ aus der Moldau*, BerRGK 51–52, 1970–1971, p. 176–196 (în colaborare).
20. *Necropola daco-romană de la Enisala*, SCIV 22, 1, 1971, p. 19–45.
21. *Les fouilles archéologiques en Roumanie*, Dacia N. S. 15, 1971, p. 359–393.
22. *Germanische latènezeitliche Einwanderungen im Raume östlich der Karpaten (Zum heutigen Stand der Forschung über die Poienesti-Lukaševka-Kulturgruppe)*, în Actes du VIIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques, Beograd, 9–15 Septembre 1971, 3, Beograd, 1973, p. 207–213.
23. *Populații dispărute: Bastarnii*, Magazin Istoric 5, 9 (54), 1971, p. 84–89.
24. *Puncte de vedere relative la o istorie a Daciei preromane*, SCIVA 25, 2, 1974, p. 217–244.
25. *Problèmes de la chronologie de la culture géto-dace à la lumière des fouilles de Cîrlomănești*, Dacia N. S. 19, 1975, p. 125–139.
26. *Geto-dacii din Valea Buzăului*, Magazin Istoric 9, 6 (99), 1975, p. 30–32.
27. *Aux origines du peuple roumain: les Gètes et les Daces*, Archeologia. Trésors des âges 91, Paris – Dijon, 1976, p. 20–27.
28. *Statuetele geto-dace de la Cîrlomănești (jud. Buzău)*, SCIVA 28, 3, 1977, p. 319–352.
29. *Peuce – Peucini*, Peuce 6, 1977, p. 79–85.
30. *Moldova centrală și de nord în secolele II-I î.e.n. (cultura Poienesti-Lukaševka)*, rezumatul tezei de doctorat, București, 1978, 24 p.
31. *Relațiile dintre geto-daci și bastarni în lumina săpăturilor arheologice de la Borosești*, în Documente noi descoperite și informații arheologice, ASSP, București, 1978, p. 25–28.
32. *Le stade actuel des recherches sur la culture géto-dace à son époque de développement maximum (IIe siècle av.n.è. – Ier siècle de n.è.)*, Dacia N. S. 23, 1979, p. 5–19.
33. *Unitatea și răspândirea geto-dacilor în lumina descoperirilor arheologice (secolele al II-lea î.e.n. – I e.n.)*, SCIVA 30, 3, 1979, p. 327–345.
34. *Raport asupra săpăturilor de la Cîrlomănești, jud. Buzău*, MCA, Oradea, 1979, p. 147–148 (în colaborare).
35. *L'unité et la diffusion des tribus géto-daces à la lumière des données archéologiques (IIe siècle av.n.è. – Ier siècle de n.è.)*, în Actes du IIe Congrès International de Thracologie, II, Bucharest, 1980, p. 7–23.
36. *Unelte geto-dace pentru modelarea ceramicii*, SCIVA 31, 1, 1980, p. 23–31.
37. *Raport preliminar privind reluarea săpăturilor de la Poienesti – 1979*, ActaMM 2, 1980, p. 35–44 (în colaborare).
38. *The Bastarnae*, în S. Marinescu-Bîlcu, *Tîrpești. From Prehistory to History in Eastern Romania*, BAR IntSer 107, Oxford, 1981, p. 109–113.
39. *Marile etape ale dezvoltării arheologiei în România*, SCIVA 32, 3, 1981, p. 319–330.
40. *Cercetările arheologice de la Cîrlomănești*, Mousaios 3, 1981, p. 25–27 (în colaborare).

41. *Zum Siedlungswesen der Geto-Daker in der Zeit vor der römischen Eroberung*, în *Palast und Hütte. Beiträge zum Bauen und Wohnen im Altertum*, Mainz, 1982, p. 461–472.
42. *Vasile Pârvan și arheologia geto-dacă*, SCIVA 33, 4, 1982, p. 359–364.
43. *Paftalele Latène târzie din sud-estul Europei*, SCIVA 34, 3, 1983, p. 196–221.
44. *Săpăturile de la Poienеști (jud. Vaslui) și contribuția lor la pre- și protoistoria Daciei răsăritene*, în *Documente recent descoperite și informații arheologice*, ASSP, București, 1983, p. 3–16.
45. *Figuri de seamă în cercetarea antichităților Buzăului: M. Ghica, Al. Odobescu, I. Nestor*, *Spiritualitate și istorie la întorsura Carpaților 2*, Buzău, 1983, p. 363–369.
46. *Civilizația geto-dacă și legăturile ei cu marile civilizații ale lumii antice*, în *Omagiu secretarului general al Partidului Comunist Român, președintele României socialiste, Nicolae Ceaușescu, strălucit prețuitor și ctitor de istorie*, Universitatea din București, București, 1983, p. 33–39.
47. *Date arheologice și istorice privind partea de nord-est a Daciei în ultimele secole înainte de erea noastră*, SCIVA 36, 3, 1985, p. 183–214.
48. *Preocupări de preistorie în activitatea de arheolog a lui Alexandru Odobescu*, *Memoriile Secției de Științe Istorice (Academia R.S.R.)*, s. IV, t. IX, 1984 (1987), p. 136–143.
49. *Relations of the Geto-Dacian World with the Neighbouring Peoples*, *Revue Internationale d'Histoire Militaire* 66, 1987, p. 19–27.
50. *Die Frühgermanen im östlichen Dakien in den letzten Jahrhunderten v.u.Z.* *Archäologische und historische Belege*, în *Frühe Völker in Mitteleuropa*, Berlin, 1988, p. 129–156.
51. *Descoperirile funerare și semnificația lor în contextul culturii geto-dace clasice*, SCIVA 39, 1, 1988, p. 3–32.
52. *Daci sau Romani? Etnogeneza românească între știință și plămuire*, *Alternative* 90, I, 1990, 7, p. 20–21.
53. *Relațiile geto-dacilor cu Imperiul Roman înainte de cucerirea traiană*, *Cugetul. Revistă de istorie și științe umaniste* 4, Chișinău, 1991, p. 3–10.
54. *Odobescu, arheologul*, SCIVA 43, 2, 1992, p. 119–126.
55. *Dacia răsăriteană în epoca preromană*, în *Expoziția Civilizația geto-dacilor din bazinul Siretului. Catalog*, Buzău – Roman – Chișinău – Galați – Brăila – Bacău – Tecuci – Focșani, 1992, p. 3–9.
56. *O unealtă toreutică din sec. IV–III a. Chr. de la Oprișor (jud. Mehedinți)*, SCIVA 44, 2, 1993, p. 125–134.
57. *Ein Jahrtausend Geschichte und Zivilisation: Die Geto-Daker*, în *Goldhelm, Schwert und Silberschätze. Reichtümer aus 6000 Jahren rumänischer Vergangenheit*, Frankfurt a. Main, 1994, p. 35–51.
58. *Siebenbürgen in der Römerzeit. Zur Frage der Kontinuität und der Romanisierung der Geto-Daker*, în *Siebenbürgen zur Zeit der Römer und der Völkerwanderung* (W. Schuller (ed.), *Siebenbürgisches Archiv* 29, Köln – Weimar – Wien, 1994, p. 117–144.
59. *Die Beziehungen der Geto-Daker zu dem Römischen Reich vor Trajans Eroberung*, *ArhMold* 17, 1994, p. 49–56.
60. *160 ani de arheologie românească*, *Magazin Istoric* 29, 4 (337), 1995, p. 54–56.
61. *Poienеști-Măgura. Campania 1994*, CCA, Cluj-Napoca, 1995 p. 70–71 (în colaborare).
62. *Poienеști-Măgura. Campania 1995*, CCA, Brăila, 1996, p. 90–91 (în colaborare).
63. *Situri arheologice în perioada 1983–1992*, Brăila, 1996, p. 90–92.

64. *Devictis Dacis. Consecințele cuceririi traiane în lumina arheologiei (I)*, *Academica* 6, 4 (64), 1996, p. 21–22.
65. *Devictis Dacis. Consecințele cuceririi traiane în lumina arheologiei (II)*, *Academica* 6, 5 (65), 1996, p. 13–14.
66. *Despre fortificațiile „Cetății Jidovilor” de la Coțofenii din Dos*, *SCIVA* 48, 3, 1997, p. 199–236.
67. *Poieniști – Măgura. Campania 1997*, CCA, Călărași, 1998, p. 59 (în colaborare).
68. *Archäologie und archäologische Denkmalpflege in Rumänien*, *Archäologisches Nachrichtenblatt* 3, 2, 1998, p. 129–132.
69. *Rumunia: archeologia i archeologiczna ochrona zabytków*, în *Ochrona dziedzictwa archeologicznego w Evropie*, ed. Zb. Kobylinski, Warszawa, 1998 (1999), p. 313–316.
70. *Ein Tamga-Zeichen aus der dakischen Siedlung von Ocnîța*, în *Transsilvanica. Archäologische Untersuchungen zur älteren Geschichte des südöstlichen Mitteleuropa. Gedenkschrift für Kurt Horedt*, *Internationale Archäologie. Studia honoraria* 7, Rahden/Westf., 1999, p. 223–239.
71. *Stațiunea geto-dacă de la Cetățeni. Descoperiri și informații recuperate*, *SCIVA* 50, 1–2, 1999, p. 11–31.
72. *Poieniști – Măgura. Campania 1999*, CCA, Deva, 2000, p. 77–78 (în colaborare).
73. *„Devictis Dacis”. La conquête trajane vue par l’archéologie*, în *Civilisation grecque et cultures antiques périphériques. Hommage à Petre Alexandrescu à son 70e anniversaire*, Bucharest, 2000, p. 323–338.
74. *Zimnicea – Cetate. Campania 2000*, CCA, Suceava, 2001, p. 276–277 (în colaborare).
75. *Pratiques funéraires birituelles prolongées chez les Gètes du Bas-Danube (Ve–IIIe s.av. J.-C.)*, în *XIVe Congrès de l’Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, Liège, 2–8 Septembre 2001, *Pré-Actes*, Liège, 2001, p. 295–296.
76. *Necropola medievală de la Poieniști, mormântul 729*, în *Simpozion de numismatică organizat în memoria martirilor căzuți la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476–2001)*, Chișinău, 13–15 mai 2001, *Comunicări, studii și note*, București, 2002, p. 157–161 (în colaborare).
77. *Cârlomănești – Cetățuia. Campania 2001*, CCA, Buziaș, 2002, p. 98–99 (în colaborare).
78. *Zimnicea – Cetate. Campania 2001*, CCA, Buziaș, 2002, p. 344–345 (în colaborare).
79. *Archäologie und Gesellschaft am Anfang des 21. Jahrhunderts*, *Mitteilungen des Humboldt-Clubs Rumänien* 6, Bukarest, 2002, p. 7–12 (=Arheologija i obštstvo v načalato na XXI vek, *Arheologija-Sofia* 44, 2003, 1, p. 8–12).
80. *Cârlomănești – Cetățuia. Campania 2002*, CCA, Covasna, 2003, p. 81–82 și pl. 34 (în colaborare).
81. *Zimnicea – Cetate. Campania 2002*, CCA, Covasna, 2003, p. 347–348 (în colaborare).
82. *Poieniști-Lukaševka-Kultur*, în *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, 23, Berlin – New York, 2003, p. 230–239.
83. *Rumänien und Republik Moldau, 2. Latènezeit und Römische Kaiserzeit*, în *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, 25, Berlin – New York, 2003, p. 469–479.
84. *Vilka var geto-dakerna ?*, în *Guldsätter – Rumänien under 7000 år*, Stockholm, 2004, p. 26–33.
85. *Rumänsk arkeologi under 170 år*, în *Guldsätter – Rumänien under 7000 år*, Stockholm, 2004, p. 82–85.

86. *Cârlomănești – Cetățuia. Campania 2003*, CCA, Cluj-Napoca, 2004, p. 76–77 și pl. 17 (în colaborare).
87. *Zimnicea – Cetate. Campania 2003*, CCA, Cluj-Napoca, 2004, p. 379–381 (în colaborare).
88. *Hundertjähriges Jubiläum eines Humboldtianers: Ion Nestor (1905–2005)*, Mitteilungen des Humboldt-Clubs Rumänien 8–9, Bukarest, 2004–2005, p. 11–16.
89. *Cârlomănești – Cetățuia. Campania 2004*, CCA, Mangalia, 2005, p. 107–109 (în colaborare).
90. *Zimnicea – Cetate. Campania 2004*, CCA, Mangalia, 2005, p. 416–418 (în colaborare).
91. *The brooch from Horodnica: Dacian, Celtic or Germanic?*, în *Celts on the margin. Studies in European Cultural Interaction 7th Century BC – 1st Century AD. Dedicated to Zenon Woźniak*, Kraków, 2005, p. 121–129.
92. *O nouă „fibulă pomeraniană” în România*, ArhMold 28, 2005, p. 139–148 (în colaborare).
93. *Von Odobescu bis Nestor. Der Werdegang des archäologischen Studiums in Rumänien bis zur kommunistischen Machtergreifung*, în J. Callmer, M. Meyer, R. Struwe și C. Theune (eds.), *Die Anfänge der ur- und frühgeschichtlichen Archäologie als akademisches Fach (1890–1930) im europäischen Vergleich. Internationale Tagung an der Humboldt-Universität zu Berlin vom 13.–16. März 2003*, Verlag Marie Leidorf GmbH, Rahden/Westf., 2006, p. 237–248.
94. *Die rumänische Archäologie und die Versuchung des Nationalismus vor und nach der Wende*, în S. Rieckhoff, U. Sommer (eds.), *Auf der Suche nach Identitäten: Volk – Stamm – Kultur – Ethnos. Internationale Tagung der Universität Leipzig vom 8.–9. Dezember 2000*, Oxford, Archaeopress [British Archaeological Reports, International Series S1705], 2007, p. 193–195.
95. *Arheologia românească și congresele internaționale în epoca „Războiului rece”*, SCIVA 58, 3–4, 2007, p. 321–344.
96. *Bersu, von Merhart and their pupil Nestor*, Abstracts book. European Association of Archaeologists. 14th Annual Meeting, Malta, 2008, p. 39.
97. *Archaeology abroad in war time. German archaeologists in Romania during WWI*, Abstracts. European Association of Archaeologists. 16th Annual Meeting, Haga, 2010, p. 15.
98. *Arheologie, societate și politică în România, înainte și după 1989*, SCIVA 59–60, 2008–2009 (2010), p. 5–16.
99. *Stațiunea geto-dacă de la Cârlomănești: dava sau centru religios?*, Mousaios 15, 2010, p. 123–146.
100. *Tezaurul monetar geto-dacic din așezarea de la Cârlomănești*, SCN S.N. 1 (13), 2010, p. 7–34 (în colaborare).
101. *Practici funerare birituale prelungite în spațiul carpato-dunărean în secolele V–III a.Chr.*, ArhMold 34, 2011, p. 103–149 (în colaborare).
102. *The archaeological heritage of Roșia Montană, between truth and lies*, Caiete ARA 3, 2012, p. 241–242.
103. *Analiza compozițională a tezaurilor de argint geto-dacice de la Agighiol, Peretu, Craiova și Poroina*, în S. Forțiu, A. Cîntar (eds.), *ArheoVest, II.2. Interdisciplinaritate în Arheologie. In honorem Gheorghe Lazarovici*, JATEPress Kiadó, Szeged, 2014, p. 645–666.

104. *Rival Archaeological Congresses in inter-war Europe*, Dacia N.S. 58, 2014, p. 309–324 (în colaborare).
105. *Geto-dacii. Un mileniu de istorie și civilizație în Carpați și la Dunărea de Jos/ Geto-Dacians. A millennium of history and civilization in the Carpathians and along the Lower Danube*, în vol. Ernest Oberländer-Târnoveanu (coord.), *România. Civilizații suprapuse/ Romania. Overlapping civilisations*, MNIR, București, 2016, p. 168–199.

IV. RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

106. T. Sulimirski, *Sarmatians in the Polish Past*, Dacia N. S. 10, 1966, p. 415–418.
107. T. Sulimirski, *Southern Neighbours of the Baltic Tribes*, *RÉSEE* 6, 4, 1968, p. 699–703.
108. E.A. Rikman, I.A. Rafalovici, *K voprosu o sootnošenii Černjahovskoj i ranneslavjanskoj kul'tur Dneprovsko-Dunajskom meždurečje*, *KS* 105, 1965, *SCIV* 19, 2, 1968, p. 375–378.
109. M. Garašanin, *Razmatranja o nekropolama tipa Mala Kopašnica-Sase*, *RÉSEE* 8, 4, 1970, p. 727–730.
110. R. Hachmann, *Die Germanen*, Geneva, 1971, *SCIV* 24, 1, 1973, p. 166–169.
111. G. Gerlach și R. Hachmann, *Verzeichnis vor- und frühgeschichtlicher Bibliographien*, Berlin, 1971, *SCIV* 24, 2, 1973, p. 355.
112. G. Mildenerger, *Sozial- und Kulturgeschichte der Germanen*, Stuttgart, 1972, *SCIV* 24, 2, 1973, p. 355–356.
113. T.S. Konduktorova, *Antropologija drevnego naselenij Ukrainy*, Moskva, 1972, *SCIV* 24, 2, 1973, p. 356.
114. I. Ioniță, *Das Gräberfeld von Independența (Walachei)*, Bonn, 1971, *SCIV* 24, 4, 1973, p. 684–689.
115. *Typentafeln zur Ur- und Frühgeschichte*, Weimar, 1972, *SCIVA* 25, 1, 1974, p. 159.
116. V. Dumitrescu, *L'arte preistorica in Romania fino all'inizio dell'età del ferro*, Florența, 1972, *SCIVA* 25, 2, 1974, p. 325–326.
117. I.S. Vinokur, *Istorija ta kul'tura černjahivs'kih plemen Dnistro-Dniprovs'kogo mežriečja II-V st. n. e.*, Kiev, 1972, *SCIVA* 25, 2, 1974, p. 327–328.
118. P. Mackendrik, *The Dacians Stones Speak*, Chapel Hill, 1975, *SCIVA* 29, 1, 1978, p. 147–149.
119. D. Berciu, *Dacoromania*, Geneva, 1976, *SCIVA* 29, 4, 1978, p. 594–595.
120. M. Turcu, *Geto-dacii din Câmpia Munteniei*, București, 1979, *SCIVA* 30, 4, 1979, p. 643–647.
121. Gh. Coman, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980, *SCIVA* 32, 4, 1981, p. 615–617.
122. D. Protase, *Autohtonii în Dacia, I. Dacia romană*, în *Cărți noi în științele sociale. Referate și recenzii* 1, 1981, p. 26–31.
123. D. Berciu, *Buridava dacică*, București, 1981, *SCIVA* 33, 2, 1982, p. 250–257.
124. M. Oppermann, *Thraker zwischen Karpatenbogen und Ägäis*, în *Cărți noi în științele sociale. Referate și recenzii* 1, 1985, p. 60–75.
125. I.T. Niculiță, *Severnye frakijcy v VI-I vv. do n.e.*, Chișinău, 1987, *SCIVA* 40, 2, 1989, p. 203–210.

126. M.B. Şciukin, *Na rubeže er. Opyt istoriko-arheologičeskoj rekonstrukcii političeskih sobytij III v. do n. e. – I v. n. e. v Vostočnoj i Central'noj Evrope*, Sankt-Petersburg, 1994, SCIVA 47, 1, 1996, p. 111–112.
127. *Slavjane i ih sosedi v konce I tysjačletija n. e.*, Moscova, 1993, SCIVA 47, 1, 1996, p. 112.
128. L. Ruseva-Slokoska, *Roman Jewellery. A Collection of the National Archaeological Museum – Sofia*, Sofia, 1991, SCIVA 47, 1, 1996, p. 114.
129. *Siebenbürgen zur Zeit der Römer und der Völkerwanderung*, Köln – Weimar – Viena, 1994, SCIVA 47, 1, 1996, p. 115.
130. M.B. Şciukin, *Mašina vremena i lopata*, Chişinău, 1991, SCIVA 47, 1, 1996, p. 117.
131. S. Dumitraşcu, *Arheologia românească la sfârşit şi început de mileniu*, Oradea, 1995, SCIVA 47, 1, 1996, p. 117.
132. V. Ursachi, *Zargidava. Cetatea dacică de la Brad*, Bucureşti, 1995, SCIVA 47, 2, 1996, p. 232–233.
133. V. Kotigoroško, *Ţinuturile Tisei superioare în veacurile III î. e. n. – IV e. n. (Perioadele La Tène şi romană)*, Bucureşti, 1995, SCIVA 47, 2, 1996, p. 233–234.
134. *Colecţia „Culturi vechi în Moldova”*, Chişinău, 1994–1995, SCIVA 47, 2, 1996, p. 234–235.
135. R. Wołagiewicz, *Lubowidz. Ein birtuelles Gräberfeld der Wielbark-Kultur aus der Zeit vom Ende des 1. Jhs. bis Anfang des 3. Jhs.*, Cracovia, 1995, SCIVA 47, 3, 1996, p. 339.
136. J. Jaskanis, *Cecele. Ein Gräberfeld der Wielbark-Kultur in Ostpolen*, Cracovia, 1996, SCIVA 47, 3, 1996, p. 339–340.
137. *I Daci*, Milano, 1997, SCIVA 48, 2, 1997, p. 177–186.
138. *Χρόνος. Beiträge zur prähistorischen Archäologie zwischen Nord- und Südosteuropa. Festschrift für Bernhard Hänsel*, Eschelkamp, 1997, SCIVA 48, 4, 1997, p. 405.
139. T. Arnăuţ şi R. Ursu Naniu, *Vestigii getice din cea de-a doua epocă a fierului în interfluviul pruto-nistean*, Iaşi, 1996, SCIVA 48, 4, 1997, p. 406.
140. *Kontakte längs der Bernsteinstraße (zwischen Caput Adriae und den Ostseegebieten) in der Zeit um Christi Geburt*, Cracovia, 1996, SCIVA 48, 4, 1997, p. 406–407.
141. *Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum. Deutschland, 3, Bundesland Mecklenburg- Vorpommern*, Bonn, 1998, SCIVA 48, 4, 1997, p. 407–408.
142. G. Lăzărescu, *Şcoala română din Roma*, SCIVA 48, 4, 1997, p. 412.
143. T. Bader (sub red.), *Die Welt der Kelten. Dia-Vortragsreihe in Hochdorf/Enz 1991–1997. 30 Vorträge – Zusammenfassung*, Schriftenreihe des Keltenmuseums Hochdorf/Enz 2, Eberdingen, 1997, SCIVA 50, 1–2, 1999, p. 105–106.
144. J. Callmer, M. Meyer, R. Struwe şi C. Theune (eds.), *Die Anfänge der ur- und frühgeschichtlichen Archäologie als akademisches Fach (1890–1930) im europäischen Vergleich. Internationale Tagung an der Humboldt-Universität zu Berlin vom 13.–16. März 2003*, Verlag Marie Leidorf GmbH, Rahden/Westf., 2006, SCIVA 58, 3–4, 2007, p. 415–416.

V. VARIA (editoriale, cronici, personalia)

145. *Ion Nestor*, SCIVA 26, 1, 1975, p. 3–8.
146. *Ion Nestor (Bibliographie)*, Dacia N. S. 19, 1975, p. 7–8.
147. *Ion Nestor*, *Archeologia. Trésors des âges 91*, 1976, Paris – Dijon, p. 9.

148. *Colocviul româno-britanic „Dacii și rolul lor în istoria Europei în vremea lui Burebista”*, Revista de istorie 33, 9, 1980, 9, p. 1801–1802 (= în SCIVA 31, 4, 1980, 4, p. 645–647).
149. *Simpozionul arheologic al Fundației „Alexander von Humboldt”*, SCIVA 31, 4, 1980, p. 644–645.
150. *Colocviul româno-slovac, cu tema: „Civilizația traco-geto-dacă și răspândirea ei în bazinul Dunării Mijlocii”*, SCIVA 33, 2, 1982, p. 246–247.
151. *Colocviul româno-german cu tema: „Relații între Imperiul roman și celelalte popoare în sec. I–IV e. n.”*, SCIVA 39, 4, 1988, p. 411–412.
152. *Denaturarea adevărului istoric*, în Pavel Chihaia (ed.), *Fața cernită a libertății. 20 convorbiri la „Europa Liberă”*, Ed. „Jurnalul literar”, 1991, p. 33–40 (în colaborare).
153. *Al XII-lea Congres al Uniunii Internaționale de Științe Pre- și Protoistorice*, SCIVA 43, 2, 1992, p. 225–226.
154. *Rolf Hachmann – membru de onoare al Academiei Române*, SCIVA 45, 1, 1994, p. 85–86.
155. *Emil Moscalu*, SCIVA 46, 1, 1995, p. 67–69.
156. *Radu R. Heitel*, SCIVA 46, 3–4, 1995, p. 295–297.
157. *Indicele revistei SCIVA. Tomurile 36, 1985 – 45, 1994. Introducere*, SCIVA 46, 3–4, 1995, p. 299–302.
158. *În loc de cronică: Al VII-lea Congres internațional de tracologie*, SCIVA 47, 2, 1996, p. 227–229.
159. *Sebastian Morintz*, SCIVA 48, 1, 1997, p. 3–9.
160. *SCIVA – cinci decenii în slujba arheologiei românești*, SCIVA 50, 1–2, 1999, p. 5–9.
161. *Preotul Gheorghe I. Petre-Govora la 90 de ani*, SCIVA 51, 1–2, 2000, p. 123–126 (în colaborare cu Constantin C. Petolescu).
162. *Din activitatea Seminarului de Arheologie „Vasile Pârvan” al Universității din București*, SCIVA 52–53, 2001–2002, p. 301–306.
163. *Prof. dr. Bernhard Hänsel – Doctor honoris causa al Universității din București*, SCIVA 52–53, 2001–2002, p. 307–309.
164. *170 de ani de arheologie românească*, SCIVA 54–56, 2003–2005, p. 9–20.
165. *Profesorul Alexandru Vulpe la a 75-a aniversare*, SCIVA 57, 1–2, 2007, p. 5–8.
166. *Proiectul ARHIVELE ARHEOLOGIEI EUROPENE*, SCIVA 58, 3–4, 2007, p. 191–193.
167. *Prof. dr. Walter Meier-Arendt – Doctor Honoris Causa al Universității din București*, SCIVA 58, 3–4, 2007, p. 389–392.
168. *Omagiu. Gavrilă Simion la optzeci de ani*, în S.C. Ailincăi, C. Micu, F. Mihail (eds.), *Omagiu lui Gavrilă Simion la a 80-a aniversare*, Constanța, 2008, p. I–II.
169. *Cuvânt înainte la volumul Valerian L. Ciofu, Teofil Sauciuc-Săveanu. Viața și opera*, Iași, 2014, p. 21–24.
170. *SCIVA 65*, SCIVA 65, 3–4, 2014, p. 197–200.

Ultim omagiu

(Discurs la funeraliile lui Mircea Babeș, Cimitirul Sf. Vineri, 29 aprilie 2023)

Pentru mine și pentru mulți alții din generația noastră, Mircea Babeș a fost Profesor, Părinte, Prieten, nu neapărat în această ordine. I-au plăcut rugby-ul, țigările de foi, a fost gurmand și amator de vinuri bune, a iubit cu pasiune nedezmințită

arheologia, era inflexibil în viața profesională, polemist redutabil, apărător feroce al patrimoniului național, gata oricând de o nouă călătorie, metodic și organizator desăvârșit, perfecționist până la exasperare uneori, pedagog cu har și spirit viu, cuceritor. S-a dăruit total, fără compromis, destinului său științific, și a dat și altora, cu generozitate, din miera înțelepciunii sale.

L-am iubit și l-am venerat, așa cum orice discipol este dator să-și venereze maestrul.

Vasile Pârvan, într-un curs inaugural, scria: „Alături de noi crește, încă de la naștere, datoria vieții noastre”. Avem și noi de acum înainte o nouă datorie, aceea de a cinsti și respecta memoria profesorului Mircea Babeș.

*Se ridică apele supte de soare, se scaldă în lumină, se joacă în vânturi și raze,
se încheagă, și cad.
Se ridică frunzele, se arată bucuroase luminei, se umplu de focul verii,
se usucă, și cad.
Se ridică florile, se deschid ca potir de lumină, se întrec cu lucirea silei,
se frâng de văpaia luminei, și cad.
Se ridică oamenii, se pornesc după visul luminei, iubesc, biruesc, și cad.
Căci lumina e vecinică, noi suntem cei ce murim.
Noi suntem vorba, lumina e înțelesul ei.
Noi suntem viața, lumina e pricina ei.
Noi suntem părțile, lumina e întregul lor.
Lumina e cântecul, noi suntem răsunetul lui. Lumina e lupta, noi suntem zgomotul
ei. Lumina e holda, noi suntem miriștea ei. Lumina de zi, cerească, pătrunde în
întunerecul nostru. Lumina de zi, născătoare, dă rodire vrerilor noastre.
În umbra vieții netrebnice pătrund armoniile tale, viața ne pare vecinică din
luminarea prin tine. Răsfrângem ca roua raza, și lucim ca un soare în ierburi,
uciși ca și roua de focul ce-a luminat în noi o clipă ... Căci tu, Lumină de Zi, ești
deapururea, noi suntem cei ce murim.
(Vasile Pârvan, „Imnul lui Alegênor către Helios”)*

Dumnezeu să-l odihnească!

Cătălin I. Nicolae*

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; e-mail: nicotk@gmail.com.

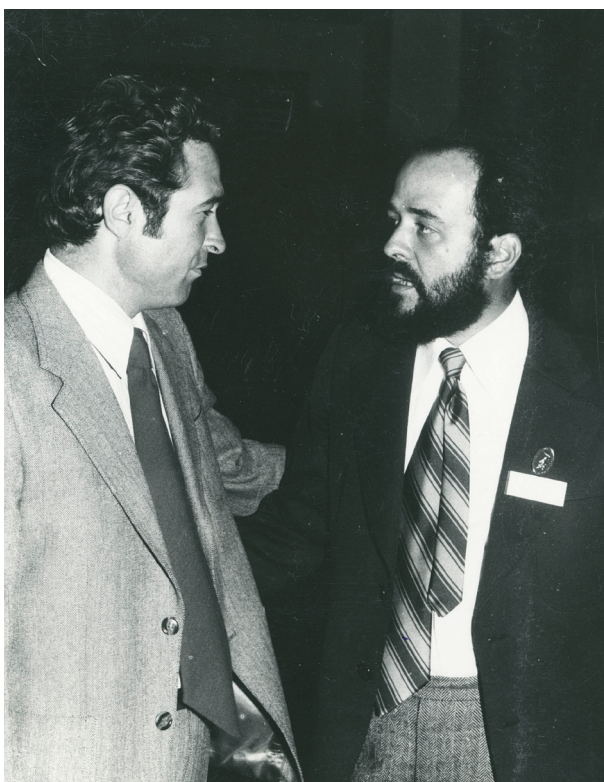
1. București, 1964.

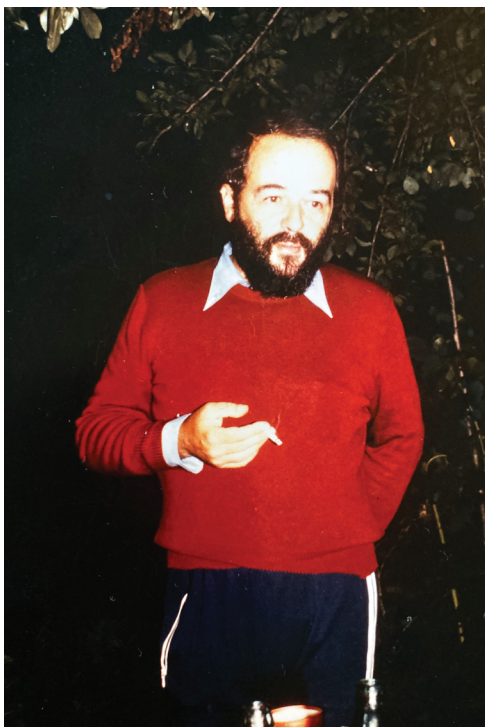
2. Romula-Reșca, 1968.

3. Freiburg, 1971, cu Ion Nestor.

4. București, 1976,
la Congresul de tracologie.

5. În anii '80 ai secolului trecut.

6. București, Casa Macca,
cu Vlad Zirra.

7. București, 1982, comunicare la sediul Institutului de Arheologie, str. Nicolae Iorga.

8. Brăila, 1996, Sesiunea națională de rapoarte arheologice, cu membrii Comisiei Naționale de Arheologie.

9. București, Casa Macca, 1996, cu Lucia Marinescu.

10. Chișinău, anii 90 ai secolului trecut, cu Victor Spinei, George Trohani, Marilena Florescu, Alexandra Comșa, Mihalache Brudiu, Irina Oberländer-Târnoveanu, Eugen Comșa (și alții).

11. București, Casa Macca, 1998, cu Nicolae Conovici și Constantin Marin.

12. București, 1998, cu Liliana Babeș.

13. Șantierul Poienești, 1999, cu echipa arheologică locală.

14. Întâlnire a membrilor Clubului „Alexander von Humboldt”, anii 2000, cu Sergiu Haimovici, Atilla Laszlo, Mihalache Brudiu (și alții).

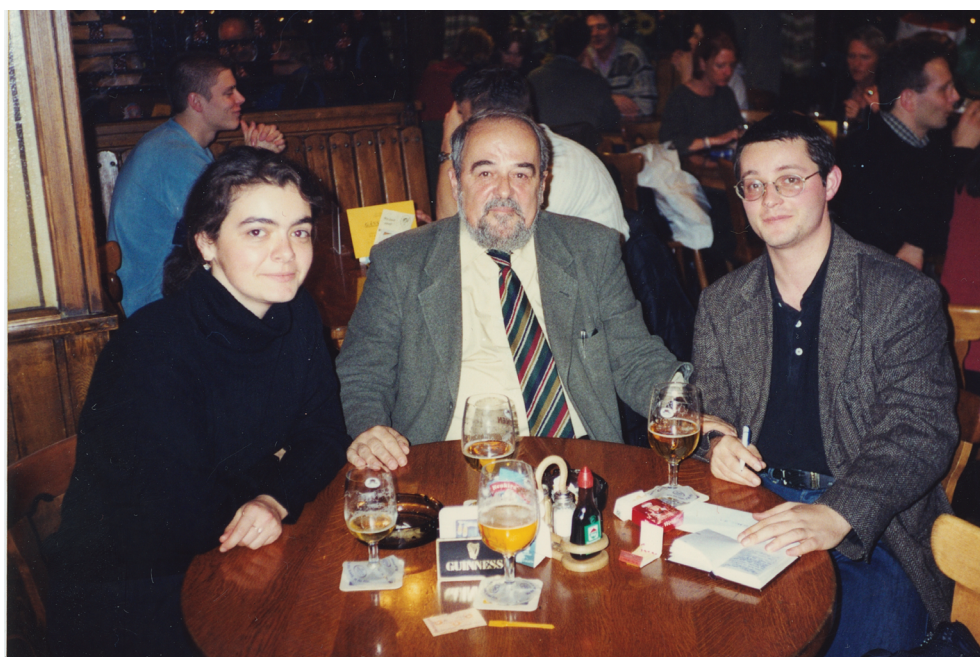
15. Govora, anii 2000, cu preotul Gheorghe I. Petre-Govora și Constantin C. Petolescu.

16. Șantierul arheologic Zimnicea, 2001, cu George Trohani, Crișan Mușețeanu, Ecaterina Țânțăreanu (și alții).

17. Șantierul arheologic Zimnicea, iulie 2002, cu George Trohani, Dragoș Măndescu și Daniel Spănu.

18. Bonn, 2002, cu Cristina Alexandrescu și Lucrețiu Mihăilescu-Bîrliba.

19. Berlin, sediul Deutsches Archäologisches Institut, ianuarie 2003, cu Valeriu Sîrbu, Tudor Soroceanu și Florin Gogîltan.

20. Buzău, Sesiunea Muzeului Județean, august 2005, cu Ion Motzoi-Chicideanu.

21. Praga, 2006, la o întâlnire în cadrul proiectului Arhivele Arheologiei Europene/
Archives of European Archaeology (AREA).

22. București, Casa Macca, decembrie 2006, la aniversarea a 50 de ani de la înființarea Institutului de
Arheologie, cu Mihail Zahariade, Ioan Piso și Radu Harhoiu.

23. București, Casa Academiei, martie 2008, în expoziția prilejuită de proiectul Arhivele Arheologiei Europene/Archives of European Archaeology (AREA).

24. București, mai 2008, pe terasa Cabinetului Numismatic al Bibliotecii Academiei Române, într-o pauză a simpozionului ARCHAEOMET – *Ancient and Medieval Metalworks. Archaeology-Numismatics-Nuclear Analyses*, cu Eugen Nicolae.

25. București, Casa Academiei, 2009,
cu ocazia primirii titlului de membru de onoare
al Institutului de Studii Sud-Est Europene.

26. București, la înmormântarea lui
Vasile Boroneanț, 2014, cu Alexandru Vulpe.

27. București, cu Radu Ciuceanu.

28. Buzău, cu Despina Măgureanu.

29. București, în biroul din Casa Oamenilor de Știință/Casa Academiei, cu situl preferat, Poienești.

30. București, în biroul din Casa Oamenilor de Știință/Casa Academiei.

Omagiul comunității arheologilor din cadrul Universității de Stat a Republicii Moldova, Chișinău (Mihail Băț, Andrei Corobcean, Sergiu Matveev, Ghenadie Sîrbu, Vlad Vornic, Aurel Zancu): „Am aflat cu tristețe despre decesul prof. Mircea Babeș, un bun prieten al facultății noastre. Pleacă pe rând ultimii reprezentanți a unei generații de titani din domeniul arheologiei. Condoleanțe echipei de la Institutul de Arheologie, sesiunile căruia au fost și un motiv al ultimelor noastre întâlniri cu cu Profesorul”.

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII AL
REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT
DIN MOLDOVA
Facultatea de Istorie și Filosofie

MD-2009, mun. Chișinău
str. A.Mateevici 60
tel.: (+373) 22244022
www.istorie.usm.md
email: fif@usm.md

MINISTRY OF EDUCATION AND
RESEARCH OF
THE REPUBLIC OF MOLDOVA

MOLDOVA STATE UNIVERSITY
Faculty of History and Philosophy

MD-2009, Chisinau
A.Mateevici str. 60
phone: (+373) 22244022
www.istorie.usm.md
email: fif@usm.md

MIRCEA BABEȘ
(13 decembrie 1941 – 26 aprilie 2023)

Cu profundă durere am primit vestea tristă despre trecerea în neființă, la 26 aprilie 2023, a distinsului Profesor Mircea Babeș, unul dintre cei mai cunoscuți arheologi români în Europa.

Mircea Babeș s-a născut la 13 decembrie 1941, la București. După absolvirea liceului „Dimitrie Cantemir” din capitala României, urmează studiile la Facultatea de Istorie a Universității din București (1959-1964). După susținerea tezei de licență a fost angajat la Institutul de Arheologie din București, parcurgând toate treptele, de la arheolog stagiar la cercetător științific principal I. În anii 1996-2007 a activat și ca profesor titular de arheologie la Facultatea de Istorie a Universității din București.

Interesele științifice ale profesorului Babeș au fost axate, în primul rând, pe studierea culturii Poienești-Lukașevka, ale cărei vestigii sunt cunoscute și pe teritoriul actual al Republicii Moldova. Teza de doctorat cu tema *Moldova centrală și de nord în secolele II-I î.e.n.*, începută sub conducerea profesorului Ion Nestor, a fost susținută în 1978, sub îndrumarea lui Dumitru Berciu. În calitate de bursier și fost bursier al fundației Alexander von Humboldt, Mircea Babeș a avut ocazia să cerceteze în prestigioase centre științifice din Germania, Danemarca și Polonia. Rezultatul cercetărilor de câteva decenii au fost materializate în monumentală monografie *Die Poienești-Lukașevka-Kultur. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte im Raum östlich der Karpaten in den letzten Jahrhunderten vor Christi Geburt*, editată la Bonn în anul 1993, lucrare care va rămâne de referință încă mulți ani înainte.

Deopotrivă cu studiile sale asupra problemelor culturii Poienești-Lukașevka, Mircea Babeș a fost preocupat și de cercetarea culturii geto-dacice, în special, de riturile și ritualurile funerare ale acesteia. Pe parcursul anilor, profesorul Mircea Babeș a efectuat numeroase cercetări arheologice la situri de importanță majoră, precum cele la Romula, Ghelăiești, Borosești, Poienești, Enisala, Cărlomănești, Zimnicea etc.

Profesorul Babeș a fost unul dintre primii cercetători din România, care au contribuit la începutul colaborării dintre instituțiile științifice și de învățământ din România și Republica Moldova. O legătură deosebită, de suflet, a avut cu arheologii de la Universitatea de Stat din Moldova. Cu unii dintre ei, cum ar fi regretatul profesor Ion Niculiță, având o prietenie de câteva decenii. Distinsul profesor a onorat cu prezența sa numeroase simpozioane științifice organizate la Facultatea de Istorie a USM, fiind, de asemenea, prezent în repetate rânduri pe șantierele arheologice ale universității noastre de la Butuceni, Trebujeni-Potârca și Saharna.

Profesorul Mircea Babeș va rămâne veșnic în memoria noastră atât prin valoarea publicațiilor sale științifice, cât și datorită calităților deosebite de Profesor și Om.

Suntem profund îndurerăți de această pierdere enormă și în aceste momente de mare tristețe, transmitem condoleanțe și compasiune familiei îndurerate.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.